

Vergaderjaar 1999–2000

26 301

Lidmaatschap Veiligheidsraad

21 664

Midden-Oosten conflict

Nr. 18

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 17 december 1999

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken¹ heeft op 2 december 1999 overleg gevoerd met minister Van Aartsen van Buitenlandse Zaken over:

- **voorlopige agenda en werkprogramma van de Veiligheidsraad voor de maand oktober 1999 (BuZa-99-583);**
- **verslag werkzaamheden Veiligheidsraad in de maand oktober 1999;**
- **voorlopige agenda en werkprogramma van de Veiligheidsraad voor de maand november 1999 (BuZa-99-652);**
- **brief van de minister inzake Irak (Kamerstuk 21 664, nr. 110).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Eurlings** (CDA) stelde vast dat een overleg over de agenda van de Veiligheidsraad voor oktober en november op 2 december eigenlijk te laat is. Uit de agenda's en het verslag over oktober blijkt dat Afrika centraal staat in de Veiligheidsraad. Het is zorglijk dat het Lusaka-vredesproces stagneert. Zolang de betreffende acht Afrikaanse landen betrokken blijven bij de oorlog en ieder land er zijn eigen belangen heeft, zal uitvoering van het Lusaka-akkoord moeizaam blijven. Zijn de berichten juist dat uitgerekend deze acht landen zijn aangezocht om deel uit te maken van de toekomstige vredesmacht?

De heer Eurlings achtte het verheugend dat de Veiligheidsraad het mandaat heeft goedgekeurd van de VN-missie die de uitvoering van het vredesakkoord moet ondersteunen. Het is een goede zaak dat de missie contact zal opnemen met de ondertekenaars van de Lusakaovereenkomst en de joint military commission om toe te zien op de handhaving van het staakt-het-vuren. Welke andere mogelijkheden zijn er om dit momentum niet verloren te laten gaan?

In Sierra Leone is de situatie na het bereiken van het staakt-het-vuren gestabiliseerd. Het is verheugend dat de Verenigde Naties op 1 december hebben gemeld dat 500 rebellen hun wapens hebben neergelegd, maar dat in totaal 1300 rebellen hun wapens hebben neergelegd, is nog niet indrukwekkend. Inmiddels zijn de eerste VN-peacekeepers in Kenia gearriveerd. Voorwaarde voor herstel van de stabiliteit is dat de bijna 700 000 vluchtelingen, die nu nog buiten Sierra Leone zijn naar huis

¹ Samenstelling:

Leden: Blaauw (VVD), Weisglas (VVD), Van den Berg (SGP), Ter Veer (D66), Van Middelkoop (GPV), Apostolou (PvdA), Hillen (CDA), Valk (PvdA), Verhagen (CDA), onder-voorzitter, Hessing (VVD), Van Ardenne-van der Hoeven (CDA), Hoekema (D66), Marijnissen (SP), M.B. Vos (GroenLinks), Dijkzma (PvdA), Van den Doel (VVD), Koenders (PvdA), De Boer (PvdA), voorzitter, Van der Knaap (CDA), Ross-van Dorp (CDA), Karimi (GroenLinks), Bussemaker (PvdA), Timmermans (PvdA), Remak (VVD) en Wilders (VVD).
Plv. leden: Dijkstal (VVD), Van Baalen (VVD), De Graaf (D66), Van 't Riet (D66), Rouvoet (RPF), Belinfante (PvdA), Visser-van Doorn (CDA), Zijlstra (PvdA), Eurlings (CDA), Cherribi (VVD), De Haan (CDA), Scheltema-de Nieu (D66), Van Bommel (SP), Harrewijn (GroenLinks), Gortzak (PvdA), Snijder-Hazelhoff (VVD), Albayrak (PvdA), Van Oven (PvdA), Van den Akker (CDA), Leers (CDA), Rosenmöller (GroenLinks), Duivesteijn (PvdA), Feenstra (PvdA), Patijn (VVD) en Balemans (VVD).

kunnen terugkeren en dat de waarheids- en verzoeningscommissie haar werk kan gaan doen. Nederland heeft de verzoening terecht aan de orde gesteld in de Veiligheidsraad. Het is van belang dat hiermee snel een begin wordt gemaakt, omdat de VN toch al worden gezien als medeplichtig aan het totstandkomen van de wapenstilstand waardoor de rebellen min of meer vrijgepleit worden.

De heer Eurlings waardeerde het positief dat de Veiligheidsraad op 29 november jl. een debat is gestart over het voorkomen van gewapende conflicten. De secretaris-generaal heeft daarbij terechtgewezen op het belang van conflictpreventie en op de noodzaak van versterking van het secretariaat en van meer aandacht voor de achtergrond van conflicten. Kan meer informatie worden verschaft over dit debat? Welk vervolg zal eraan worden gegeven?

Kan de minister ingaan op de actuele situatie in Oost-Timor en met name op het functioneren van de speciale VN-vertegenwoordiging Untaet? Hoe staat het met het opzetten van bestuur, humanitaire hulp, rehabilitatie en terugkeer van vluchtelingen? Hoe verloopt de samenwerking met de nieuwe Indonesische regering? Wat is de reactie van het kabinet op aanhoudende berichten over mensenrechtenschendingen op West-Timor? In Kosovo is UNMIK druk doende op veel fronten een bestuur op te zetten en de situatie te stabiliseren in samenwerking met KFOR. Het geweld tegen Servische Kosovaren gaat desondanks voort. De recente aanslag op drie oudere Servische Kosovaren spreekt wat dat betreft boekdelen, aldus de heer Eurlings. Kan de minister nader ingaan op deze problematiek en op de mogelijkheden die UNMIK en KFOR hebben om etnisch geweld te helpen voorkomen?

Naar verluidt, zal de Britse regering zich wat Angola betreft harder gaan opstellen tegenover UNITA. Dit onderwerp stond evenwel niet op de agenda van november. In hoeverre doet de Veiligheidsraad alsnog pogingen om bij te dragen aan het beëindigen van de oorlog in Angola? De heer Eurlings had de indruk dat er internationaal veel steun bestaat voor de Brits-Nederlandse resolutie voor een nieuw inspectieregime in Irak, nu daar een jaar lang geen inspecties hebben kunnen plaatsvinden door UNSCOM. Rusland is daartegen, omdat dit land het sanctieregime wil beëindigen. Groot-Brittannië en de Verenigde Staten willen terecht, aldus de heer Eurlings, vasthouden aan de ontwapeningsvoorwaarden en aan de voorwaarde dat volledige medewerking wordt verleend aan het wapeninspectieregime. Kan de minister hierover nadere mededelingen doen en tevens ingaan op de stand van zaken met betrekking tot het «oil for food program»? Klopt het dat Irak weigert mee te werken aan een verlenging met twee weken?

De heer **Van Baalen** (VVD) concludeerde uit het verslag over oktober dat de situatie en de ontwikkelingen in Oost-Timor positief zijn, maar die in Afrika slecht. Ondanks de bemoeienis van de Verenigde Naties is in Afrika sprake van grove schending van de mensenrechten en van een achterblijvend bestuur. Zijn er structurele oplossingen ophanden met name in de voormalige republiek Zaire?

Hoe verhoudt de terechte extra steun van Nederland aan UNMIK zich tot het voornemen om de Nederlandse troepen uit Kosovo terug te halen? De heer Van Baalen wees erop dat volgens de heer Everts onafhankelijkheid van Kosovo niet op de agenda staat en niet aan de orde is, maar dat een aantal maatregelen van UNMIK erop lijken te duiden dat onafhankelijkheid van Kosovo de facto wel degelijk tot de mogelijkheden behoort. Hoe oordeelt de minister hierover?

De heer Van Baalen was van oordeel dat Nederland op de conferentie over internationaal terrorisme terecht heeft gesteld dat geen proportioneel geweld mag worden gebruikt. Heeft Rusland deze door dit land gewenste conferentie gebruikt om zijn positie in Tsjetsjenië te verdedigen?

Welke mogelijkheden zijn er om Irak te dwingen de nieuwe ontwapeningscommissie toe te laten?

De heer **Valk** (PvdA) ging ervan uit dat onderwerpen betreffende de Veiligheidsraad en de Verenigde Naties aan de orde zullen komen tijdens de behandeling van de begroting van Buitenlandse Zaken op 7 en 8 december.

In september heeft de vertrekkende aanklager bij het Joegoslavië-tribunaal er bij de Veiligheidsraad over geklaagd dat de FRJ en Kroatië onvoldoende of geen medewerking verlenen aan de werkzaamheden van het tribunaal. Zeker Kroatië, dat zich erop laat voorstaan lid te zijn van de Raad van Europa, moet hierop worden aangesproken. Is er kans dat de Veiligheidsraad dit gebrek aan medewerking in een resolutie veroordeelt? De heer Valk vroeg of zijn gevoel juist is dat Frankrijk niet staat achter het initiatief van het Verenigd Koninkrijk en Nederland inzake Irak. Het leek hem gewenst dat in Europees verband een eenduidige positie ten opzichte van Irak wordt bereikt en dat de impasse in de Veiligheidsraad hierover wordt doorbroken.

De heer Valk informeerde naar de stand van zaken bij het onderzoek naar de moord op twee VN-medewerksters in Burundi van wie er één de Nederlandse nationaliteit had.

Een afkeurende resolutie over het Russische optreden in Tsjetsjenië is onmogelijk door het vetorecht van Rusland, maar dit land zal wel op het niveau van de Veiligheidsraad moeten worden aangesproken op zijn handelen.

Hoe gaat het met de voorbereidingen van het referendum in de westelijke Sahara? Houdt het aantreden van de nieuwe koning in Marokko ontwikkelingen ten goede in? Is Nederland nog steeds bereid om aan Minurso bij te dragen?

De heer Valk had de indruk dat het Indonesische leger, de goede wil van de politieke top van Indonesië ten spijt, zich niet voldoende inspant voor de veiligheid van Oost-Timorezen in kampen in West-Timor en in het grensgebied. Ook houden milities naar verluidt nog steeds huis in de Oost-Timorese enclave Ogushi. Is het bericht juist dat Interfet onvoldoende greep heeft op die situatie? Is Australië nog steeds bereid om ook voor de wat langere termijn voldoende manschappen voor Interfet te leveren?

De heer **Van Middelkoop** (GPV) vroeg naar een mogelijke reactie van de Veiligheidsraad op het door Rwanda niet toelaten van medewerkers van het door de raad ingestelde internationale tribunaal. Inzake Burundi is er zijns inziens sprake van een perfect voorbeeld van preventief diplomatiek optreden. Het is belangrijk dat er een opvolger komt voor de overleden bemiddelaar Nyerere. Naar verluidt, verloopt het vredesproces inzake Burundi ook zo traag door de enorm hoge presentiegelden, waarvan de betrokkenen zo lang mogelijk willen profiteren. Ook daaraan dient aandacht te worden besteed.

De Kamer heeft ooit in meerderheid goedkeuring verleend aan uitzending van Nederlandse militairen naar de westelijke Sahara. De heer Van Middelkoop ging ervan uit dat het kabinet zich niet op die beslissing kan baseren in geval dat het daadwerkelijk Nederlandse militairen naar dat gebied wenst te zenden.

De recente ontwikkelingen in Kongo roepen de vraag op welke verantwoordelijkheden de Veiligheidsraad ten aanzien van Kongo kan activeren. Het is ontmoedigend dat het hele gebied structureel instabiel blijft.

Is er nog een internationaal initiatief te verwachten tot berechting van oorlogsmisdadigers in Oost-Timor of wordt dat aan Indonesië overgelaten?

De heer Van Middelkoop vroeg hoe ernstig de situatie op dit moment is met betrekking tot de impasse inzake Irak. Hij sprak de hoop uit dat bij de

samenstelling van een nieuwe ontwapeningscommissie niet zal worden gebogen voor Irakese druk om bepaalde nationaliteiten bij voorbaat buiten te sluiten.

Mevrouw **Vos** (GroenLinks) sloot zich aan bij de zorglijke opmerkingen over de uitvoering van het vredesakkoord voor Kongo. Naar verluidt, zullen er 500 observers naartoe worden gestuurd. Zullen die in staat zijn er überhaupt iets te doen? Is de situatie niet ook aan de Veiligheidsraad zelf te wijten, omdat die onvoldoende druk uitoefent op de omliggende landen om hun troepen die delen van Kongo bezet houden, terug te trekken?

De situatie in Sierra Leone is inmiddels zodanig dat er een vredesmissie van de VN naartoe kan. Mevrouw Vos vroeg of het geen zin heeft om ook voor dit land een soort diamantenboycot in te stellen. Immers, met de verkoop van diamanten worden door de verschillende strijdende partijen de wapenaankopen gefinancierd.

Zij sloot zich aan bij de vragen over het onderzoek naar de moord op de hulpverleners in Burundi. Is er humanitaire hulpverlening in dit land mogelijk? Is het waar dat Mandela de nieuwe bemiddelaar gaat worden?

Het geweld tegen Serviërs in Kosovo werd door mevrouw Vos zorgwekkend genoemd. Welke maatregelen zullen er in dit verband worden genomen bijvoorbeeld ten aanzien van de presentie van KFOR? Is het gezien de gespannen situatie in Kosovo niet zorglijk dat de in opbouw zijnde Kosovo Protection Force (KPC) lichte wapens mag dragen?

Weigeren de Serviërs er om die reden nog steeds aan deel te nemen? Is het waar dat verschillende landen te weinig contributie betalen aan UNMIK?

Ook mevrouw Vos wilde geïnformeerd worden over de stand van zaken betreffende het hervatten van de wapeninspecties in Irak en het mogelijk beëindigen van de sancties. Naar verluidt, is Rusland onder bepaalde voorwaarden bereid zich in de Veiligheidsraad van stemming te onthouden als er een resolutie over een nieuwe inspectiecommissie wordt besproken. Is het waar dat het oil for food program in afwijking van de normale gang van zaken slechts met twee weken is verlengd om druk te zetten op de onderhandelingen in de Veiligheidsraad?

Zij sloot zich ten slotte aan bij de suggestie over het op de agenda van de Veiligheidsraad plaatsen van de kwestie Tsjetsjenië en bij de vragen over Oost-Timor.

De heer **Hoekema** (D66) complimenteerde de minister met het Nederlandse optreden tijdens het door Rusland zelf geïnstigeerde debat over terrorisme in oktober en met het feit dat de boodschap over Tsjetsjenië kennelijk goed is overgekomen. Welke mogelijkheden zijn er om een vervolg te geven aan dat debat van oktober?

Hij betoogde dat het van groot belang is om andere landen aan te sporen hun financiële en personele bijdrage aan de UNMIK-operatie in Kosovo te leveren. Het is zorgwekkend dat er nog ruim 4000 politiemensen ontbreken.

Bijna sluipend zijn er sanctiemaatregelen tegen de Taliban afgekondigd. Deze unieke goede besluitvorming in de Veiligheidsraad kan wel tot risico's leiden voor VN-mensen en andere internationale hulpverleners in Afghanistan. Hoe is de veiligheidssituatie van die mensen? Wat is de positie van de Verenigde Naties nog in Afghanistan?

De heer Hoekema onderschreef de noodzaak van adequaat onderzoek naar en optreden tegen degenen die verantwoordelijk zijn geweest voor het excessieve geweld op Oost-Timor. Maakt dit onderdeel uit van het mandaat van Interfet en Untaet?

Ook hij was pessimistisch over de situatie in Kongo. Naar hij had begrepen, is er zelfs nog geen VN-team geweest om de situatie ter plaatse in ogenschouw te nemen, laat staan de waarnemers als aanloop tot een

blauwhelmenoperatie. De situatie van de 800 000 vluchtelingen is schrijnend. De Veiligheidsraad kan weinig anders doen dan proberen de condities voor uitvoering van het Lusaka-akkoord te verbeteren en daarvoor de politieke consensus te herstellen.

De heer Hoekema was iets minder pessimistisch over Sierra Leone. Is de financiering van de peacekeeping operatie daar behoorlijk geregeld? In Angola is nog steeds sprake van een humanitaire ramp. Zijn de VN nog aanwezig in dit land en, zo ja, wat doen zij daar?

Lopen het onderzoek van Burundi en dat van de Verenigde Naties naar de moord op onder meer de Nederlandse hulpverleenster synchroon? De VN hebben in feite hun werkzaamheden in Burundi moeten opschorten, omdat het voor hulpverleners te gevaarlijk is om zich buiten de hoofdstad te begeven. Zou het mogelijk zijn om het vredesproces van Arusha te stimuleren, zodat er enige hoop op een keer ten goede in Burundi mogelijk blijft? Of wijken de VN voor het extreme geweld in dat land?

De heer Hoekema stelde vast dat de situatie in Bosnië-Herzegovina ook nog lang niet gestabiliseerd is. Hij was dan ook gelukkig met voortzetting van de aanwezigheid van de VN in Bosnië.

Hij vroeg of het waar is dat het oil for food program voor Irak op het ogenblik niet wordt uitgevoerd, omdat er onenigheid is over de termijn waarmee dit kan worden verlengd. Worden er nog steeds bombardementen uitgevoerd ter effectuering van de no fly zone en is dat nog een twistappel binnen de P5?

Tot slot vroeg de heer Hoekema hoe de agenda van de Veiligheidsraad precies wordt opgesteld, omdat hij Soedan al een paar keer op de conceptagenda heeft zien staan, zonder dat er in de raad over is gesproken.

Antwoord van de regering

De **minister** merkte op dat 60% van de debatten in de Veiligheidsraad over Afrika gaat. Zijns inziens terecht, omdat daar zeer ingrijpende conflicten gaande zijn en er de meest afschuwelijke dingen gebeuren. Nederland heeft zich ingezet voor een duidelijke omschrijving van het mandaat van de 90 militaire waarnemers in het kader van het vredesproces, voortvloeiend uit het Lusaka-akkoord. Het besluit om een internationale vredesmacht van 500 man naar Kongo te zenden, is nog steeds niet genomen en er is nog geen mandaat voor bepaald. De buurlanden zullen wel deel uitmaken van het zogeheten Joint Military Committee (JMC). Nederland is bereid daaraan financieel bij te dragen. Desgevraagd zei de minister geen complicaties te verwachten van de deelname van deze acht landen aan het comité. Dat zou anders kunnen zijn als de toekomstige vredesmacht uit deze acht buurlanden zou komen te bestaan, maar zij zullen niet automatisch daaraan deelnemen. Het is op zich positief dat buurlanden hier willen meehelpen aan het beëindigen van dit conflict. Aan de vredesmacht zal een aantal Afrikaanse landen deelnemen. Welke dat zullen zijn, is nog niet bekend. Ook zal een aantal Aziatische landen deelnemen. Het is positief dat Afrikaanse en Aziatische landen bereid zijn tot deelneming aan een dergelijke vredesmacht.

De veiligheidssituatie in Sierra Leone is inderdaad recentelijk verslechterd, aldus de minister. De opkomst bij de centra voor ontwapening is teleurstellend. Nederland is, zoals onder meer in de Veiligheidsraad is verkondigd, van oordeel dat een effectieve ontwikkeling, demobilisatie en herintegratie van ex-strijders van groot belang is voor het welslagen van het vredesproces in Sierra Leone. Diegenen die verantwoordelijk waren voor het begaan van wrede daden, dienen daarvoor ter verantwoording te worden geroepen. De waarheids- en verzoeningscommissie moet dan ook zo snel mogelijk van start gaan. Nederland is bereid om via het Trust Fund van de Wereldbank in dit kader bij te dragen. Nederland is ook lid van de

internationale contactgroep. Nederland heeft Ecomog voor Sierra Leone gesteund via de begrotingssteun aan Mali en via het VN-Trust Fund voor Sierra Leone. Nederland heeft ook logistieke steun verleend aan deze operatie in Sierra Leone. Unamsil wordt gefinancierd uit het peace-keepingbudget van de VN.

Vervolgens ging de minister in op de opmerkingen over het debat in de Veiligheidsraad op 29 en 30 november over voorkoming van gewapende conflicten. De vraag of de Veiligheidsraad zich preventief met dit soort vraagstukken en met name met interne ontwikkelingen zou mogen bezighouden, heeft in de Veiligheidsraad tot een voorspelbare verdeeldheid geleid. De secretaris-generaal van de Verenigde Naties en de westerse deelnemers aan het debat, waaronder Nederland, waren er voorstander van. Rusland, China en een aantal landen uit de derde wereld hebben gehamerd op de beginselen van soevereiniteit. Niet ten onrechte hebben sprekers uit de derde wereld erop gewezen dat de grondoorzaak van veel conflicten wordt gevormd door armoede en onderontwikkeling. Nederland heeft in dat debat naar voren gebracht dat flagrante schendingen van mensenrechten één van de belangrijkste indicatoren vormen voor een dreigend conflict en dat de Veiligheidsraad daarom rapporten van de mensenrechtencommissies en van de UNHCR moet opvatten als potentiële early warning reports. De minister meende dat het probleem in dergelijke conflicten niet zozeer is de early warning als wel de early action. Uiteraard is door Nederland in dit debat ook verwezen naar de Nederlandse opmerkingen in de algemene vergadering over humanitaire interventie en soevereiniteit. Het debat is afgesloten met een voorzitterschapsverklaring. Het is goed en leerzaam geweest dat de Veiligheidsraad dit jaar een debat aan een dergelijk thema heeft gewijd. Het was ook een van de prioriteiten van Nederland voor zijn aanwezigheid in de Veiligheidsraad. Uiteraard heeft Nederland het initiatief van de Sloveense voorzitter tot dit debat gesteund.

De minister achtte het belangrijk dat UNMIK zich in Kosovo kan ontplooiën en dat de politiemacht kan worden versterkt. Eén van de grote problemen wordt gevormd door de financiering. Op dit moment wordt UNMIK grotendeels door Nederland gefinancierd. Het is nodig dat de toegezegde aantallen politiefunctionarissen ook werkelijk naar Kosovo komen en dat er nog meer politiefunctionarissen komen. De ook door de Nederlandse regering sterk veroordeelde en betreurde incidenten hebben aangetoond dat verdere uitbreiding van het aantal politiefunctionarissen in Kosovo noodzakelijk is. De Verenigde Naties hebben daartoe recentelijk ook besloten. Er zijn geen problemen met de militaire bijdragen aan KFOR, zodat Nederland dat inderdaad per 1 juni kan verlaten en prioriteit kan leggen bij SFOR. De ook door de VN geïndiceerde verschuiving van het militaire naar het politieke is zeer gewenst. De Nederlandse regering heeft een- en andermaal verklaard dat onafhankelijkheid voor Kosovo een verkeerde en gevaarlijke route is, leidend tot verdere destabilisatie van de Balkan; een standpunt, dat ook de heer Everts bekend is. De heer Everts heeft vanuit zijn OVSE-verantwoordelijkheid nooit gepleit voor onafhankelijkheid van Kosovo, doch heeft gezegd dat daar nu niet over gesproken moet worden, maar dat vooral moet worden gedaan wat er nú moet gebeuren in Kosovo. Vanuit Amerika klinken ook wel dergelijke geluiden over onafhankelijkheid, zij het niet vanuit of vanwege het State Department. De Nederlandse regering heeft de Amerikaanse regering duidelijk gemaakt wat het Nederlandse standpunt is.

Er is in Bosnië zeer belangrijk werk te verrichten in het kader van de verdergaande stabilisatie van de ontwikkelingen aldaar, aldus de bewindsman. Het is voor Nederland aantrekkelijk daar samen met de Britten en de Canadezen een vrij duidelijk gedimensioneerde bijdrage te kunnen leveren aan de stabilisatie van SFOR, welke troepenmacht daar belangrijk werk doet.

De minister sprak de hoop uit dat de komende maand de nieuwe resolutie

over Irak, waarvoor de basis is gelegd in een Brits-Nederlands ontwerp-voorstel, de Veiligheidsraad kan passeren. Zolang er geen wapeninspecteurs in Irak zijn, is niet bekend of Irak zich niet opnieuw toelegt op de ontwikkeling van massavernietigingsbewapening. Een effectieve aanwezigheid van inspecteurs is de beste garantie daartegen. Nederland is van oordeel dat de sancties pas kunnen worden opgeschort als Irak gaat meewerken aan de wapeninspectie. De commissie zal worden samengesteld op voorspraak van de voorzitter van de nieuwe ontwapeningscommissie en de Veiligheidsraad. Uiteraard kan Irak daarbij geen stem hebben.

In de al maandenlange consultaties over de nieuwe resolutie heeft Frankrijk een zeer bijzondere plaats ingenomen, mede omdat het in dezen de brug vormt naar de Russische Federatie. Frankrijk is zeer betrokken bij en ook nodig in dit proces. De minister had de indruk dat de positie die Frankrijk de laatste tijd inneemt, behulpzaam kan zijn om een resolutie de Veiligheidsraad te doen passeren met liefst niet al te veel onthoudingen van P5-landen. Hij kon geen detailinformatie geven over operaties die inzake Irak worden uitgevoerd. Zijns inziens is het dringend nodig dat de resolutie de Veiligheidsraad passeert. Op Nederlands initiatief is in resolutie 1266 besloten het plafond van het oil for food program te verhogen. Irak heeft evenwel geweigerd gevolg te geven aan de daarop volgende resolutie 1275, waarin is neergelegd dat het oil for food program met een week wordt verlengd. Die weigering geeft aan dat in wezen het Iraakse regime zich niet bewust is van zijn verantwoordelijkheid ten opzichte van de eigen bevolking, aldus de minister. Vooralsnog is overigens de toevoer van humanitaire goederen naar Irak niet in gevaar. Irak heeft extra middelen ter beschikking gekregen, maar het regime doet niets ter verlichting van de situatie van de eigen bevolking.

Desgevraagd beaamde de bewindsman dat de gang van zaken rond resolutie 1275 ook te maken heeft met een onder druk zetten om te komen tot een omnibusresolutie die een totaaloplossing mogelijk maakt van de problematiek rond Irak en met name om te waarborgen dat er een nieuwe inspectiecommissie komt en actief kan zijn. Het gaat om de vraag waaraan Irak gedurende welke periode moet voldoen om het mogelijk te maken dat de sancties worden opgeschort. In het jargon heet dat de «trigger». Er is een tekst voor een omnibusresolutie voor Irak. Eén van de problemen is nog dat de Russische Federatie een datum wil vastleggen waarop de sancties daadwerkelijk worden opgeschort. Realisme gebiedt de minister niet al te optimistisch te zijn, maar hij had toch goede hoop dat vrij spoedig een resolutie over Irak de Veiligheidsraad zal kunnen passeren. Vervolgens ging de bewindsman in op de kwestie Burundi. Het Burundese ministerie van Justitie heeft een commissie ingesteld om de gebeurtenissen van 12 oktober jl., waarbij twee VN-medewerkers zijn vermoord, nader te onderzoeken. Het departement van Buitenlandse Zaken heeft vrij regelmatig contact met de familie van Saskia von Meijenfeldt, het Nederlandse slachtoffer en heeft ook het uittreksel van het, zoals gebruikelijk vertrouwelijke, VN-rapport in dezen dat het op 25 november heeft ontvangen, toegezonden aan de familie en, via de Nederlandse ambassade in Nairobi, aan haar partner. De Kamer kan erop rekenen dat de regering in dezen actief zal blijven opereren, aldus de minister.

Wat het Arusha-vredesoverleg betreft, wordt als opvolger van bemedelaar Nyerere gedacht aan de heer Mandela, maar of hij dat echt wordt, is nog niet bekend. Uiteraard is buiten kijf dat de oud-president van Zuid-Afrika zeer goed gepositioneerd is voor deze taak.

Nederland is niet echt optimistisch over het verloop van de kiezersregistratie in de westelijke Sahara, al ondersteunt het de gedachte aan een referendum wel. Mede in het kader van de trage kiezersregistratie is er volgens de minister aanleiding om de bereidverklaring door het vorige kabinet om in beginsel militair te participeren in Minurso nog eens tegen

het licht te houden. De komst van de nieuwe koning heeft het kiezers-registratieproces niet versneld.

Nederland dringt voortdurend aan op volledige medewerking aan het Rwanda-tribunaal en het Joegoslavië-tribunaal. Terecht heeft mevrouw Arbour, overigens op uitnodiging van Nederland tijdens het Nederlandse voorzitterschap, in de Veiligheidsraad de vinger gelegd op het gebrek aan medewerking. De houding van Kroatië tegenover het Joegoslaviëtribunaal is voor Nederland samen met andere lidstaten reden geweest om in de Europese Unie een speciale relatie tussen de EU en Kroatië af te wijzen. Desgevraagd verklaarde de minister zich bereid na te gaan of het mogelijk is Kroatië door de Veiligheidsraad tot medewerking te bewegen.

Nederland heeft in het terrorismedebat van 29 en 30 november vrij heldere taal gesproken over Tsjetsjenië. Rusland, dat dit debat in de Veiligheidsraad wilde, heeft het lid op de neus gekregen, omdat nogal wat lidstaten van de Veiligheidsraad, waaronder dus Nederland, duidelijk hebben uitgesproken dat de Russische Federatie zich in Tsjetsjenië schuldig maakt aan disproportioneel geweld en dat dat nooit het uitgangspunt kan zijn bij het bestrijden van terrorisme. Een Nederlandse poging om in de Veiligheidsraad een debat te voeren over Tsjetsjenië is door de Russische Federatie geblokkeerd. Vandaar dat Nederland van het terrorismedebat gebruik heeft gemaakt om over Tsjetsjenië te spreken.

Wat Oost-Timor betreft, is het van belang te komen tot een goede overgang van peacekeeping naar postconflict peacebuilding, altijd een moeilijk proces. Daarbij is nauwe samenwerking met de Oost-Timorezen van zeer groot belang. De minister had geen aanleiding te denken dat de VN geen aandacht besteden aan de speciale situatie van de vluchtelingen in West-Timor. In dat kader wordt van alle kanten druk uitgeoefend op de Indonesische regering. Ook bij Untaet spelen de financiën een rol. Nederland draagt 20 mln. bij voor humanitaire hulp en 5 mln. voor Untaet zelf. De transitionale administrator is zeer goed gepositioneerd en zal alle steun vanuit New York krijgen.

De speciale afgezant van de secretaris-generaal naar Afghanistan is pessimistisch over de kansen op vooruitgang aldaar. De Taliban trekt zich niets aan van oproepen van buurlanden om gevechten te staken. De buurlanden gaan ook door met het leveren van wapens en munitie. Die steun aan de strijdende partijen van buitenaf, is ronduit verontrustend. Met de winter voor de deur bevindt de Afghaanse bevolking zich in zeer nijpende omstandigheden. Gezien de desperate situatie in Afghanistan heeft de secretaris-generaal besloten de activiteiten van zijn speciale afgezant voorlopig te bevroren. Nederland is akkoord gegaan met de sanctieresolutie en deelt de zorg over de ontheemden en de mensenrechtenschendingen in Afghanistan.

Nederland heeft zich ervoor ingezet Angola op de agenda van de Veiligheidsraad te krijgen. Zowel in mei als in augustus zijn er in de Veiligheidsraad debatten gewijd aan de humanitaire crisis in Angola. Ook daar is Nederland één van de grootste donoren. De minister meende dat het goed is geweest dat Nederland zich heeft ingezet voor de aanwezigheid en het behoud van de multidisciplinaire VN-presentie in Angola. Het kabinet is voorstander van verscherping van het bestaande sanctieregime tegen Unita, met name wat de handel in diamanten betreft waarvoor dan weer wapens worden gekocht. Dat is een punt van grote zorg. Als de verscherping van het sanctieregime goed werkt in Angola, dan zou het verstandig zijn om een dergelijk regime ook in te zetten in bijvoorbeeld Sierra Leone.

De minister deelde mee dat de maandelijkse conceptagenda wordt opgesteld door de fungerend voorzitter van de Veiligheidsraad. Daarover wordt overleg gepleegd met de andere leden van de Veiligheidsraad die akkoord dienen te gaan met de voorstellen. Soedan is wel ter behandeling voorgesteld, maar er heeft geen daadwerkelijke behandeling plaatsgevonden, mede vanwege verzet van de Verenigde Staten, verband

houdend met Amerikaanse gevoeligheden naar aanleiding van de aanval op de chemische fabriek in Soedan vorig jaar. Bij interruptie werd gevraagd of er binnen Veiligheidsraadsverband nadere gedachtevorming mogelijk is op het vlak van early action. De minister wees erop dat één van de redenen voor het kabinet om een Veiligheidsraadszetel te verwerven, is geweest dat het dit type debatten in de Veiligheidsraad wilde voeren en zulke onderwerpen op de agenda van de Veiligheidsraad wilde zetten. Dat is ook bij gelegenheid gebeurd en dit beleid zal het komend jaar worden voortgezet. Nederland heeft de vraag aan de orde gesteld of geen gebruik kan worden gemaakt van de mogelijkheid om leden van de Veiligheidsraad met machtiging van de Veiligheidsraad naar conflictgebieden te zenden. Dat instrument van early action is effectief ingezet inzake Oost-Timor, aldus besloot de minister zijn antwoord.

De voorzitter van de commissie,
De Boer

De griffier van de commissie,
Hommes